

ЦІННИЙ ІНТРОДУКОВАНИЙ МАТЕРІАЛ ЗРАЗКІВ ПРОСА УСТИМІВСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

VALUABLE INTRODUCED MATERIAL OF MILLET ACCESSIONS OF
USTYMIIVSKA PLANT PRODUCTION EXPERIMENTAL STATION

С.Г. Холод

S. H. Kholod

**Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва
ім. В.Я. Юр'єва НААН**

Ustymivska Plant Production Experimental Station of Plant Production Institute
nd. a. V. Ya. Yuryev of NAAS

e-mail:udsr@ukr.net

19 образцов проса происхождением из 6 стран (Украины, России, Белоруссии, Австрии, Японии и Венгрии) были интродуцированы в 2011-2012 гг. и включены в коллекции проса Устимовской опытной станции растениеводства. Среди них наиболее приспособленными к погоднo-климатическим условиям выращивания в зоне южной Лесостепи Украины являются современные украинские сорта Королевское, Свитанкове, Заповитне и Чабанівське и российский сорт Казачье, которые формируют стабильную урожайность независимо от погодных условий.

19 millet samples originated from 6 countries (Ukraine, Russia, Belarus, Austria, Japan and Hungary) were introduced in 2011-2012 and included in to the millet collection of Ustymivska Experimental Station of Plant Production. Among them, the most adapted to the climatic conditions of cultivation in southern Forest-Steppe zone of Ukraine are Ukrainian modern varieties Korolevskoye, Svitankove, Zapovitne and Chabanivske and Russian varieties Kazach'e that form a stable yield, regardless of weather conditions.

Матеріал для досліджень - 19 зразків проса походженням з 6 країн (України, Росії, Білорусії, Австрії, Японії та Угорщини), які були інтродуковані у 2011-2012 роках та включені до колекції проса Устимівської дослідної станції рослинництва. Розбіжність маси зерна з метра квадратного по вибірці становила 157-658 г. Серед них найвищу урожайність мали сорти, створені російськими та українськими селекціонерами – Казачье (ФГБНУ ВНИИЗБК, м. Орел, Росія), Королівське, Світанкове (Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, м. Харків), Заповітне і Чабанівське (НЦ Інститут землеробства НААН, м. Київ). Вони перевищили урожайність середнього стандарту (544 г/м²) на 103-121%. Найбільш стабільною за роками урожайність була у сортів Volgar 162 (V=4,6%) і Спутник (V=4,7%), найбільш високою – у сортів Заповітне (V=8,5%) і Світанкове (V=9,0%). Після проведення лабораторного аналізу встановлено, що найбільш продуктивними є рослини сортів Заповітне і Альба, які перевищують кращій стандарт Омріяне (> 7,7 г). Показник середнього стандарту (6,9 г) по продуктивності рослини перевищили зразки Казачье, Sirocket 5, Світанкове, Королівське, Ld 2495. Масу зерна і кількість зерен з волоті більшу за всі стандарти відмічено лише у сорту Заповітне – 8,4 г (129 % до середнього стандарту) та 1023 шт. (115 % до середнього стандарту) відпо-

відно). Дуже довгу волоть (> 30 см) формують сорти Королівське і Світанкове. Більшість з вивчених інтродукованих зразків в середньому за роки вивчення мали велике (7-8 г) і дуже велике (> 8 г) зерно. Виділено сорти з найбільшою за масою насіння (близько 9 г): Королівське, Світанкове і Казачье. Дуже велике за масою насіння (> 8 г) також формують лінії Ld 2495, Ld 2544, сорти Заповітне, Спутник, Sirocket 5. На фоні інших зразків значно вирізнялася селекційна лінія П 2000, отримана з ВНДІЗБК (Росія, Орловська обл.) – 11,5 г. Це поліплоїд з штучно подвоєним набором хромосом.

За роки дослідження зразки по стійкості до негативних факторів оточуючого середовища мали різні показники. До бактеріозу більшість зразків мали середню і високу польову стійкість (бал 6-8), за виключенням Bolgar 165, Ld 2495 і стандарту Омріяне (бал 4-5). Спалаху розповсюдження кукурудзяного метелика останні роки не спостерігається. У зв'язку з цим зразки мали досить високі бали стійкості до цього шкідника (7-8 балів), за виключенням менш стійких зразків Ld 2495 і Bolgar 165 (6 балів). До пошкодження просяним комариком найбільш стійкими є UC0206325 і сорт Альба (8 балів), нестійкими (3 бали) – П-2000 і Bolgar 162. До вилягання більшість сортів мали середню стійкість (бал 5-6); до поникання волоті при збиранні - найбільш стійкі Альба, Bolgar 165 (бал 6); до осипання зерна – Данила, П 2000, Надежное/а, Королівське, Заповітне, Bolgar 162 та Bolgar 165 (бал стійкості 8).

Отже, серед інтродукованих зразків проса виявлено багато зразків з цінними корисними господарськими ознаками. Найбільш пристосованими до погодно-кліматичних умов вирощування в зоні південного Лісостепу України є сучасні українські сорти – Королівське, Світанкове, Заповітне і Чабанівське та російський сорт Казачье, які формують стабільну врожайність незалежно від погодних умов. Інші зразки можна використовувати в якості джерел на великозерність (Ld 2495, Ld 2544, Заповітне, Спутник, Sirocket 5), на стійкість до абіотичних (Альба, Bolgar 165, Данила, П 2000, Надежное/а, Королівське, Заповітне, Bolgar 162 та Bolgar 165) і біотичних факторів та їх комплексного поєднання.